

ZÁPADOČESKÉ A-Z HUSITSKÉ TRADICE

Milada Krausová

Následující příspěvek si klade za cíl vytvořit základní „slovníček“ míst s hmotnými doklady husitské tradice, kterými se v tomto kontextu rozumí zejména pomníky, pamětní desky, nástěnné malby a vybrané místní názvy v dnešním Plzeňském a Karlovarském kraji.¹ Mnohé z těchto často drobných a památkově nechráněných dokladů proměn obrazu husitského vědomí jsou dosud v odborné literatuře i v turistických průvodcích opomíjeny. Povědomost o nich je malá, i u obyvatel jednotlivých lokalit. V případech menších objektů mohou také chybět podrobnější prameny o jejich historii, sporadické zmínky lze nalézt zejména v kronikách obcí, případně v regionálním tisku. Z tohoto důvodu bylo třeba vycházet také z vlastního „terénního výzkumu.“ V odborné literatuře byla dosud nejpodrobněji zpracována starší plzeňská tradice, spojená s oslavami tzv. Nového svátku.² Větší pozornost byla dosud věnována také oblasti Domažlicka a Tachovska.

Místopisný rejstřík³

Běšiny (okres Klatovy) O kostelu sv. Bartoloměje nad Běšinami a kapli sv. Jana Nepomuckého v blízkém Týnci se tradovalo, že je zničil Žižka. Ve skutečnosti byl kostel opuštěn na žádost farníků r. 1788 a pobořen. Kapli v Týnci zrušil Josef II.

Bzí (okres Plzeň - jih) Lesnatý hřbet u Bzí byl dle tradice místem velkého shromáždění husitů v září 1419 pod vedení Václava Korandy. Tzv. Korandovy kameny a Husova skála.

Čachrov (okres Klatovy) Dva metry vysoká Husova mohyla z roku 1936.⁴

¹ K husitství v oblasti celkově: ŠLAJER, J.: *Husitství v našem kraji*. Plzeň 1963. Nejnověji: BYSTRICKÝ, V.: *Husitství v západních Čechách*. In: *Dějiny západních Čech*. Díl I. Plzeň 2004, s. 112 – 149.

² Zejména: HEJNIC, J. - POLÍVKA, M.: *Plzeň v husitské revoluci*. Praha 1987.

³ Z důvodu rozsahu článku bylo třeba omezit poznámkový aparát. Část údajů poskytla autorka také pro potřeby „Husitské encyklopedie“ Husitského muzea v Táboře. Podrobnější jsou záměrně hesla o méně známých dokladech tradice, popis Husových pomníků je stručnější, protože jim byl věnován samostatný článek včetně fotografií všech pomníků: KRAUSOVÁ, M.: *Husovy pomníky v západních Čechách*. In: *Minulostí Západočeského kraje*. 39. Plzeň 2004, s. 355 – 378.

⁴ Podrobný zápis o odhalení v obecní kronice, Obecní úřad Čachrov.

Česká Kubice (okres Domažlice) Husovu bystu z r. 1930 zničili po r. 1938 Němci. Nový Husův pamětní kámen s kalichem stojí od r. 1998 opět naproti místní škole.

Čížice (okres Plzeň – jih) Husův kámen (1934) s reliéfem s hlavou Husa na návsí.⁵

Dobřany (okres Plzeň – jih) Husovu sochu od V. Šípa, odhalenou roku 1927 z iniciativy spolku „Volná myšlenka“, hodili v říjnu 1938 místní Němci do řeky.⁶

Dolní Bělá (okres Plzeň– sever) Českobratrská Husova kaple (1937 – 39, J. Fišer).⁷

Domažlice Torzo Husova pamětního kamene najdeme v části Havlovice. Základna pomníku bitvy u Domažlic (1431) stojí na vrchu Baldov (1931). Ten byl původně koncipován jako rozhledna v konstruktivistickém slohu (architekt Kamil Roškot). Z finančních důvodů nebyl však nikdy dokončen. Z Baldova měl dle staré tradice sledovat bojiště kardinál Cesarini. Největší novodobé oslavy s ideologickým podtextem proběhly u Domažlic roku 1951, hlavním řečníkem byl ministr A. Čepička. Součástí byla také demonstrativní vojenská přehlídka.⁸ Bitva u Domažlic inspirovala řadu známých spisovatelů.⁹ Často reprodukována je také kresba prchajícího kardinála od M. Alše.¹⁰

⁵ Nápisy „Pravda vítězí“, symbol kalicha a letopočty 1415 a 1934. Na zadní straně kamene nápis kapitálou: „Všem dobrým Čechům. Prosím Vás, abyste se milovali, dobrých násilím tlačiti nedali a pravdy každému přáli. M. J. Hus.“

⁶ Součástí byla nezvykle také socha učitele s žákem („Uč pravdu!“) a socha vojáka („Brač pravdu!“). R. 1945 byly vyzvednuty skromné zbytky pomníku.

⁷ KRČMÁŘ, L.: *Českobratrská kaple v Dolní Bělé je zajímavou architektonickou stavbou*. Plzeňský deník 11, 2002, č. 34 z 9.2., s. 29.

⁸ Podrobně k oslavám a stavbě pomníku: KRAUSOVÁ, M.: *Oslavy bitvy u Domažlic*. In: Husitský Tábor 14, 2004, s. 71 - 82. – Táž: *Taus 1431 - 1951*. In: Beiträge zur Geschichte im Landkreis Cham, 1998, Band 15, s. 151 – 157.

⁹ Ze známějších J. E. Vocel, K. J. Erben, E. Krásnohorská, J. Vrchlický, J. Vrba. Blíže k obrazu v krásné literatuře srv.: KRAUSOVÁ, M.: *Husitské války v historickém povědomí obyvatel česko – bavorského pohraničí*. Domažlice 2000, s. 22 – 46.

¹⁰ Původně šlo o návrh pro sgrafito vytvořené pro Svatojánskou ulici v Pardubicích! R. 1924 však tehdejší majitelka domu nechala sgrafito po domluvě s katechetou zabílit, když jí

Draženov (okres Domažlice) Jeden z mála Husových pomníků odhalený po druhé světové válce, konkrétně r. 1945. Kámen s červeným kalichem, dnes u silnice do Klenčí.

Horažďovice (okres Klatovy) V budově zámku barokní freska, vzniklá kolem r. 1690. Zobrazuje bitvu u Vyšehradu (1420). Malbu objednal Václav Vojtěch ze Šternberka na památku svých padlých předků. Horažďovice mají od r. 1915 pamětní Husův kámen (o hmotnosti 20 tun).

Cheb Město bylo jednou z nejdůležitějších opor odpůrců husitů. Na zdi dominikánského kláštera pamětní deska s nápisem: „V roce 1432 byly zde v hospodě u Markraběte dohodnuty podmínky pro jednání zástupců husitských Čechů s koncilem basilejským, zvané soudce smluvený v Chebu.“ Roku 2001 byly z řeky vyzvednuty obléhací „husitské koule“, vystavené na hradě.

Chodská Lhota (okres Domažlice) Poblíž obce se nachází „Křižácký vrch“, údajně na památku křižáků prchajících tudy po bitvě u Domažlic.

Chrást (okres Plzeň – sever) Velmi robustně působící socha J. Husa na třídě Československého odboje (1937). Nezvyklé je také umístění znaku pánů z Chrástu a nápis Chrást na podstavci. Autor Fryček ze Smědčín.

Kařízek (okres Rokycany) U Kařízku rostl Žižkův dub.

Kdyně (okres Domažlice) Přes dva metry vysoká Husova mohyla (u zahrádkářské kolonie na severním okraji města). Zdobí ji vytesaný obrys kalicha a nápisy „M. J. Hus“ a letopočty 1415 – 1915. Podobná mohyla je rovněž pod hradem Rýzmberk.

Klabava (okres Rokycany) Na hrázi přehrady na tzv. Chmelíkovice paloučku byla roku 1928 postavena velká mohyla. Na vrcholu kalich, stojící na knize. Nápisy: „Pravda vítězí“, „1415 Památce Mistra Jana Husa, kazatele pravdy 1928“.¹¹

vysvětlil, že se nehodí, aby dobrá katolička měla na svém domě kacíře, kteří navíc vyhánějí kardinála z Čech.

¹¹ Státní okresní archiv Rokycany, *Kronika obce Klabavy 1928 – 1946*, s. 16.

Kladruby (okres Tachov) Ke klášteru se pojí jedna z variant migrující pověsti o stříbrných apoštolech ukrytých dodnes před husity. Obdobná se vypráví i o dalších klášterech (v západních Čechách např. Plasy, Klášter u Nepomuka)

Klášter u Nepomuka (okres Plzeň – jih). Zbytky bohatého cisterciáckého kláštera zničeného za husitských válek jsou dnes nápaditě zakomponovány do některých domů obce Klášter. Regionální sbírky pověstí uvádějí několik vyprávění o zániku kláštera.¹² Na návsi stojí Husův pomník z r. 1925 od V. Šípa. Nápis: „1415-1925. Na paměť prohlášení národního svátku Mistra Jana Husa postavila TJ Sokol.“

Klatovy Na Klatovsku působili Jan Čapek, skladatel husitských písní, nebo méně známý radikální kazatel Jan Nákvasa, upálený Bavorů. Husitská minulost Klatov inspirovala zejména vlastenecké autory 2. poloviny 19. století. Povídky s touto tematikou zveřejňoval s oblibou např. klatovský Šumavan. Nákvasovi věnoval svůj nedokončený román A. V. Šmilovský, v 50. letech vznikla trilogie jiráskovského ražení od J. H. Týneckého, s názvem „Antikrist“. Klatovy byly od druhé poloviny 19. století do druhé světové války dějištěm oblíbených Husových oslav, přesto nemají vlastní Husův pomník. Začalo se na něj sice vybírat (1903), ale k jeho odhalení nikdy nedošlo. O zaniklé tvrzi v Lubech uvedl J. Biskup ve své sbírce „Z šera minulosti“ (1936 – 7) ahistorickou pověst: podle ní měl Žižka dobýt tvrz po koženém mostě, když mu zeman Luban odmítl dát za manželku svou dceru.

Klenčí (okres Domažlice) Původní Husův pomník (1915) byl zničen při bombardování Klenčí r. 1945. Roku 1952 ho nahradila socha od Jaroslava Zahoře u hospody u Psutků.

Klenová (okres Klatovy) Část gotického hradu nese název „Husitská kaple“.

¹² „Pověst o Ryntovi“ obsahuje oblíbený migrující motiv potrestání hamižného (v některých verzích i zrádného) vojáka, nalitím roztaveného zlata do hrdla. Dle pověsti se tak stalo na louce, dodnes zvané „Ryntova“, jindy také „Lintava“. Klášter má tak svou variantu pověsti o ukrytých apoštolech (zde zlatých). V lese Doubravě si zase místní ukazovali kámen v podobě kovadliny, u kterého si prý Žižka nechal okovat koně. Srv. BERNDORF, A.: *Z lidových pověstí, legend a pohádek Nepomucka*. In: Plzeňsko. 9, 1927, č. 5, s. 96.

Koloveč (okres Domažlice) Torzo Husova kamene (1924) v parku v Husově ulici.

Kout na Šumavě (okres Domažlice) Husův kámen porostlý břečťanem s reliéfem a nápisem: „Miluj pravdu, mluv pravdu, braň pravdy, Pravda konečně vysvobodí.“ U Kouta (nad starou silnicí z Domažlic do Kdyně) najdeme také známý pavilónek se šindelovou střechou, nazývaný pro svůj tvar „Kardinálský klobouk“ (německy také „Bischofshut“). Podle ústní tradice zde měl kardinál Cesarini při útěku z bitvy u Domažlic ztratit klobouk a papežskou bulu. Hourova kronika Kdyně zmiňuje také Žižkův dub u Starého Dvora u Kouta.¹³

Krasíkov (okres Tachov) Na hradě byl r. 1421 zajat vůdce plzeňského landfrídu Bohuslav ze Švamberka, který se stal husitským hejtmanem. Zemřel r. 1425. Jeho osobnosti věnovala svůj román plzeňská historička a spisovatelka Jana Janusová („Labuť a kalich“ 1987).

Kyšice (okres Plzeň – sever) Husova socha od F. Finka z roku 1915.

Litohlavy (okres Rokycany) Velká Husova kamenná mohyla s kalichem z roku 1922. Nápis na žulové desce „Hledej pravdy, uč se pravdě, miluj pravdu, braň pravdu až do smrti.“ Na rodinném domku č.p. 116 dva medailónky, Hus a Komenský (1924).

Losiná (okres Plzeň – jih) Husův kámen (1918) při silnici se zobrazením kalicha.

Loučim (okres Domažlice) K poutnímu kostelu Narození P. Marie se vztahuje česká varianta barokní pověsti z bavorského Neukirchen Hl. Blut o obráceném obrazoborci. Podle jedné z verzí pověsti měla socha „husitské madony“ pocházet právě z Loučimi. Dnes je v Loučimi kopie neukirchenské sochy z 18. století, nazývaná pro svůj vzhled také „Černá madona“.

Malonice na Sušicku (okres Klatovy) Přes 900 let stará Žižkova lípa.

¹³ Státní okresní archiv Domažlice, Horšovský Týn. HOURA, F.: *Kronika města Kdyně*. Kdyně 1933, s. 12.

Mítov u Spáleného Poříčí (okres Plzeň – jih) Zbytky tvrze ze 13. století nazývali místní také Žižkův hrad. Jde o lidové etymologické vysvětlení - jiné označení objektu je totiž Liškův hrad.

Nebílovský Borek (okres Plzeň – jih) Husův pomník z r. 1930 od J. Bílka. Dva kvádry postavené na sobě, zobrazení kalicha a reliéf s hlavou Husa.

Nekmír (okres Plzeň – sever) Název „na Smrtnici“ (dnes chatová zástavba) v místech, kam tradice klade bitvu u Nekmíře (1419). Historici si však nejsou jisti přesným datem bitvy ani místem, kde proběhla. V Nekmíři stojí u kaple u potoka také originální „Husův patník“, natřený bílou a červenou barvou a opatřený letopočty 1415 a 1915.

Plzeň Původně husitské „město Slunce“ bylo čtyřikrát neúspěšně obléháno husity. Z toho pramení i velmi bohatá místní tradice, stejně jako dosti rozporuplné hodnocení husitství. Jako připomínku na poslední neúspěšné obléhání má město dodnes ve znaku velblouda.¹⁴ Živého velblouda ukořistili totiž Plzeňané v husitském táboře. Sirotcí ho předtím dostali jako dar od polského krále.¹⁵ Připomínkou posledního obléhání Plzně byl po staletí také katolický, tzv. Nový svátek, který skončil kvůli protestům části české vlastenecké společnosti po r. 1870.¹⁶ Konal se každoročně v květnu, v neděli po sv. Stanislavu. K Plzni se váže několik pověstí o husitech.¹⁷ Jedná se převážně o novodobé příběhy vycházející z obecné Žižkovy tradice a lidová „vysvětlení“

¹⁴ Zlatý velbloud původně patrně v modrém, dnes v zeleném poli.

¹⁵ Roku 1995 byla na plzeňském náměstí provedena velkohra „Saracénský čert“, o tom, jak se velbloud dostal do erbu Plzně, (nastudování: spolek Žumbera, režie: Stano Orišek ze Švýcar, autoři: Pavel Verner a Josef Kejha). Uvádění hry, kde vystupovala i živá velbloudice Lenka, vyvolalo velký rozruch i protesty pro ne právě pozitivní, místy až vulgární obraz husitů.

¹⁶ BĚLOHLÁVEK, M.: *Antihusitská tradice v Plzni a boj proti ní. (Nový svátek)*. In: Husitský Tábor. 4, 1981, s. 197 – 202.- BALÍNOVÁ, L.: *Husitství v historickém vědomí obyvatel Plzně*. Diplomová práce. Plzeň, KHI ZČU 2003. 77 s.

¹⁷ Nejkomplexněji i s udáním pramenů: SCHIEBL, J.: *Plzeň v pověsti, legendě, tradici a škádlivce*. 3 díly. Plzeň 1933 – 34. Srv. také: SCHIEBL, J.: *Pověsti o Žižkovi na Plzeňsku*. In: Plzeňsko. 6, 1924. č. 6, s. 111 – 116.

záchrany města.¹⁸ Novou oblíbenou tradici vytvořil historik J. Strnad, když uvedl, že Žižka bydlel u Kateřiny Pabiankové, v tzv. Guldenerovském domě.¹⁹ Strnad vyšel z jediné věty v listině z roku 1482, kde se píše, že paní Kateřina: „spálivše své statky dobrovolně na rynku svévolně s bratřími za Žižkou z města otběhli a pryč šli i jeli.“²⁰ Místu na soutoku Mže a Radbuzy, kde stávala šibenice, se říkalo „Žižkova kuchyně.“ Dle barokní tradice zde měli husité svůj tábor. Jako jistý paradox byla již současníky chápána husitská tematika plzeňských sgrafit od M. Alše (vznik 1892 – 1904). Dnes se z nich zachovala jen část.²¹ Žižka je zobrazen mezi místními osobnostmi na moderním sgrafitu „Theatrum mundi“ z r. 2001 v Křižíkových sadech. Zajímavou kombinaci katolické a husitské tradice najdeme na domě U matky boží, ve Veleslavínově ulici 10, architekta Skřivánka.²² Ve městě je několik Husových pomníků, největší je Husova socha v Doubravce od V. Šípa (1925).²³

Pocinovice (okres Domažlice) Husův pomník s kulatou kovovou plaketou z r. 1922 na návsi před školou. Na plaketě opis: „Milujte se a pravdy každému přejte.“ *Prapořiště (okres Domažlice)* Málo známý Husův kámen, před domem č. 84.

¹⁸ Husity dle pověsti vyděsilo zjevení anděla u Litické brány, dnešní Branky. V jiné variantě (patrně literárního původu) dojala samotného Žižku statečná měšťanská dívka, která vyšla na hradby bránit město.

¹⁹ Stával na rohu náměstí a ulice B. Smetany a byl přes protesty r. 1911 zbořen.

²⁰ STRNAD, J.: *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad*. Díl II. Plzeň 1905, s. 221 – 3

²¹ Konkrétně v Nerudově ulici: Jan Hus, Jan Žižka z Trocnova táhne na Rabí, Prokop Holý a Jan Rokycana na cestě do Basileje; v Tovární ulici 11 metrů dlouhé „Obléhání Plzně r. 1433“, včetně populárního velblouda. Nejpodrobněji k tématu: EISENREICH, F. V.- SVOBODA, E.: *Mikuláš Aleš – Plzeňská sgrafita*. Plzeň 1932.

²² Socha P. Marie, vedle zobrazení husitských bojovníků a znak pánů z Vřesovic

²³ Další plzeňské pomníky: Pamětní kámen u kořenů Husovy lípy v Borském parku (1915), poblíž konečné tramvaje č. 4. Pamětní kámen za Tyršovým mostem v Doudlevcích (1915). Mohyla před zámekem v Křimicích (1922). Deska na škole v Radčicích (1919) od V. Šípa a dvě pamětní desky na staré škole v Bolevci s nápisy: „Na paměť 500. výročí upálení M. J. Husi sazeny byly tyto lípy. 1415 1915.“ a „Nová výsadba lip 14. 4. 2000 po vichřici 6. 7. 1999. Bolevečtí rodáci.“ (K starším oslavám srv. PYTLÍK, P.: *Oslavy svátku Jana Husa v Plzni v 19. a 20. století*. Bakalářská práce. Plzeň, ZČU 2000). Ve městě také kostel M. J. Husa (1925), Korandův sbor (1936) a Sbor Karla Farského.

Rabí (okres Klatovy) Několik variant pověsti o okolnostech ztráty druhého Žižkova oka (1421).²⁴ Žižku měla oslepit střela Přibíka Kocovského nebo kus dřeva odraženého touto ranou z hrušky (Václav Hájek z Libočan). Základní varianty doplňovali místní lidoví vypravěči. Událost připomínal také výjev ze 16. století a kousavý nápis na „Žižkově bráně“, popsany B. Balbínem.²⁵ U vchodu do hradu je dnes umístěn nový žulový kámen lidového autora s reliéfem husity, Husa a Žižky.

Radnice (okres Rokycany) Na náměstí Husova socha z roku 1920 od V. Šípa, symbol kalicha a plamenů. Nápis: „Jan Hus“, 1369 a 1415 a „Postavili pokrokoví občané 6. VII. 1920.“²⁶

Rokycany Na nábřeží Padrt'ského potoka stával domnělý rodný dům Jana Rokycany, nová pamětní deska zde byla instalována roku 1997. Starší desku má Rokycana také na radnici.²⁷ Radniční sál zdobí málo známý obraz Alfonse Muchy, „Mistr Rokycana na koncilu Basilejském“. V Jiráskově ulici naproti kostelu Nejsvětější Trojice Žižkův pomník (mohyla s reliéfem – V. Koukolíček 1924).

Rýzmbek (okres Domažlice) Pod zříceninou hradu, kolem kterého mělo prchat křižácké vojsko z bitvy od Domažlic, stojí Husova mohyla.²⁸

Sádek (okres Domažlice) Na vrchu Sádek, poblíž Capartic, je zobrazen červený obrys kalicha. Symbol souvisí s aktivitami spisovatele J. Vrby, který za první republiky mylně tvrdil, že se zde scházeli tajní příznivci husitství.

²⁴ URBÁNEK, R.: *Žižka v památkách a úctě lidu českého*. Brno 1924, s. 21.

²⁵ Latinské čtyřverší v překladu: „Do oka jediného byl šípem zasažen Žižka právě pod touto věží, o zrak zde přišel i boj, nemohl slepec dál hubit svou vlast a obecnou víru, čert si ho po zásluze do říše pekel vzal.“ (BALBÍN, B.: *Krásy a bohatství české země*. Praha 1986, s. 276). Při bojení Žižkovy brány (r. 1792) zahynul sedlák Vondroušek, ostatní dělníci se prý rozutekli, protože se domnívali, že se Žižka takto mstí na znesvěcení své památky.

²⁶ Státní okresní archiv Rokycany. *Pamětní kniha města Radnice 1920 – 37*, s. 66 – 67.

²⁷ Autor J. Strachovský, nápis “Slavnému rodáku vděční krajané – Zasazeno 13. 8. L.p. 1882.”

²⁸ Husovi byl věnován malý nástavec z roku 1919, připojený k původnímu pomníku obětem první světové války. Jsou na něm písmena „M. J. H.“, letopočty 1415 a 1919 a nápis „Pravda vítězí“.

Spálené Poříčí (okres Plzeň – jih) Další z Husových soch od V. Šípa na Plzeňsku. Jedná se o zvláště působící „pomník na pomníku“.²⁹

Srbice (okres Domažlice) O portál sv. Víta si dle pověsti křižáci brousili(!) meče.

Stříbro (okres Tachov) Renesanční radnici zdobí freska „Hájení města 1427,“ vzniklá při rekonstrukci v letech 1883 – 8 podle návrhu W. Schwerdtnera z Plzně. Jedna ze středověkých bašt nese název „Husitská“.

Sušice (okres Klatovy) Husova socha od akademického malíře Emanuela Kodeta z roku 1923 u gymnázia.³⁰ Iniciátorem stavby byla místní pobočka spolku Prácheň. Na tzv. Žižkově vrchu (také Kalich) byl roku 1924 u příležitosti 500. výročí Žižkova úmrtí instalován velký kalich.

Štěnovice (okres Plzeň – jih) Pamětní Husův kámen při silnici z Nebílovského Borku do Losiné.³¹ Tachov Jako připomínka krvavého dobytí města husity roku 1427 nesla jedna z ulic název „Blutgasse“, tj. Krvavá. Prohusitskou tradici přinesla na Tachovsko česká menšina po r. 1918. Z její iniciativy proběhly první oslavy bitvy u Tachova a vznikl pomník před menšinovou školou (1927). Měl tvar čtyřbokého jehlanu s kalichem. Tzv. „stěhovavý pomník“³² se dochoval jen jako kamenné torzo u autobusové zastávky při hradbách. Moderní železobetonový pomník od ing. Čečka byl odhalen roku 1972 na vrchu Vysoká. Komunisté se snažili vytvořit z Tachova „město husitských tradic“. První velké oslavy se konaly roku 1952, další každých pět let (r. 1957 za účasti A. Zápotockého). Od monstrózních ideologicky zatížených akcí se oslavy postupně

²⁹ Na pomník padlých byla totiž přidána kontrastně bílá socha Husa. Nápis: „Světlé památce vyznavače pravdy, našim osvoboditelům a těm, kteří se za světové války 1914-1918 nevrátili a obětem okupace 1939-1945 občanstvo Spáleného Poříčí.“

³⁰ Nápis: „Hledej a miluj pravdu!“, „Pravda vítězí Mučedník pravdy. Jan Hus 1369 – 1415“, „Braň pravdy až do smrti“ a „Pravdy každému přejte. Postaven péčí „Práchně“ v Sušici r. 1923.

³¹ Nápis „Husově památce“, zobrazení kalicha a letopočty 1415 a 1915.

³² Pro pozdější častou změnu umístění i vzhledu.

změnily v záležitost regionálního charakteru.³³ Husitská tematika se objevuje u městských slavností i po r. 1989.³⁴

Tlučná (okres Plzeň - sever) Husův kámen z roku 1919 nechala obec odstranit.

Trhanov (okres Domažlice) Husův obelisk s plaketou z r. 1931 u Kamenného rybníka.³⁵

Třemošná (okres Plzeň – sever) Husova socha na vysoké kamenné mohyle v březovém hájku na vrchu „Svatá Trojice“, kam byla přemístěna z centra r. 1946. Socha vznikla patrně r. 1921.

Týnec (okres Klatovy) – viz *Běšiny*

Úboč u Kdyně (okres Domažlice) Husova mohyla porostlá břechťanem. Na plochém kameni na ní nápis „Pravda vítězí“ a rok vzniku 1922.

Vejprnice (okres Plzeň – sever) Před kostelem unifikovaný Hus od V. Šípa (1927).

Vitinka (okres Rokycany) Husova mohyla při hlavní silnici na Osek, nezvyklá deska z černého skla s hlavou Husa a nápisem: „Slyš pravdu, mluv pravdu, braň pravdu až do smrti.“

Vladař (okres Karlovy Vary) Vrch sopečného původu, ze kterého roku 1421 Žižka po boji mistrně ustoupil směrem k Žatci. Jako opevnění využil zbytky valů místního hradiště. Za komunistů byl vrch i okolí dějištěm tzv. Vladařských slavností. Na úpatí vrchu u Vladořic byl r. 1958 znovu odhalen Žižkův pomník s nápisem: „1424 - 1924, Na Vladaři, Sokolský župa rakovnická (pod tím vyryté tři lipové lístky), Tělocvičná jednota, Sokol Lubenec“. Žižkovy pomníky na Vladaři měly dobrodružné osudy. Místní Němci původní pomník z roku 1924

³³ Blíže: BYSTRICKÝ, V. - WASKA, K.: *O vyhnání křižáků z Čech r. 1427*. Plzeň 1982, s. 44 – 50. - BÝRUT, V. - JAKL, V.: *Z historie oslav vítězství husitů nad křižáky v bitvě u Tachova*. In: Sborník okresního muzea v Tachově. 7, 1972, s. 1 – 12. - HUTNÍKOVÁ, J.: *Z historie husitských oslav II*. In: 560. výročí vítězství husitských vojsk nad křižáky u Tachova. Tachov 1987, s. 21–34.

³⁴ R. 1997 proběhla rekonstrukce bitvy na Vysoké. R. 2002 byla poprvé uvedena česko-německé hry „Džbánek vína pro Mistra Jana“ od Petra Klewitze, ve spolupráci s bavorským Bärnau.

³⁵ Opis „Milujte se a pravdy každému přejte“, letopočty 1415 a 1931 a silueta kalicha.

utopili v jezírcích v okolí, o kterých se vypráví, že jsou bezedná. Nový pomník vznikl na jiném místě roku 1927.³⁶ Díky těmto komplikacím se ani domácí ve vladařských pomnících nevyznají. Uvádějí že na Vladaři jsou dva, z toho jeden u hřiště a druhý „někde v křoví“.

Zruč (okres Plzeň - sever) Obec tvoří původně dvě samostatné části, Senec a Zruč. V Senci při hlavní silnici stojí „kombinovaný pomník“ od F. Loukoty z r. 1921.³⁷ Zruč má nenápadný pomníček z r. 1928 z umělého kamene na křižovatce Plzeňské ulice a silnice směrem na Třemošnou.

Žlutice (okres Karlovy Vary) Také Žlutice se komunisté snažili stylizovat do role husitského města, muzeum neslo název „Muzeum husitských tradic“, k jeho hlavním lákadlům patřila kopie slavného Žlutického kancionálu (1558 - 65) a model bitvy na nedalekém Vladaři. Město je známo kamennými deskami s motivem kalicha z poloviny 16. století.³⁸ Husitská tematika se uplatnila také při výzdobě nové školy, otevřené r. 1979.

³⁶ Souhrnně k tradici: KOŠNÁŘOVÁ, E.: *Husitské hnutí na Plzeňsku s důrazem na Žluticko*. Bakalářská práce. FHS ZČU 2002, s. 42 – 44.

³⁷ Je věnován jak Husovi, tak památce padlých v obou světových válkách a navíc i prezidentu Masarykovi. JANEČEK, M. aj.: *Bolevec a okolí*. Plzeň 1999, s. 174.

³⁸ První se zobrazením hrábí ze starého městského znaku a půlměsícem z erbu pánů z Vřesovic je dnes na domě v Karlovarské 299, druhá s kalichem a půlměsícem je v Hradební 42.